

מאתר האש

פסקי הלכות ודברות קודש ממרן הגרש"א שטרן שליט"א בעל השביבי אש

פרשת כי תבוא תש"פ

מאור העינין שביבי אש על התורה

ברכת בופה"ע על פרי האדמה

בענין קריאת פרשת התוכחה

הספר מונח, כי למי ראוי שיקראו לפניו פרשת התוכחה אם לא לפני שחטאתי הרבה לפני ה', ובירך בקול גדול על הס"ת, והתפלא אדמו"ר על כמה סיפורים שסיפר מבעל התשובה הנ"ל, אשר היה זרע קדוש מחצבתו כנודע וזכות אבותיו סייעו בידו לשוב לה' בכל לבבו".

*****

את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי (כו, י)

א. איתא בגמ' ברכות דף מ. ברך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא, ומוקי לה בגמ' כרבי יהודה דאית ליה דיבש המעין ונקצץ אילן מביא וקורא משום דעיקר אילן ארעא הוא, וכתבו בתוס' דמכאן מוכח דהלכה כרבי יהודה כיון דסתמא דמתני' כוותיה.

אמנם דעת הרמב"ם בהל' בכורים לפסוק כתנא קמא דבנקצץ האילן מביא ואינו קורא, ולכאורה לדידיה אם בירך על פרי העץ בופה"א לא יצא, ובאמת יש גירסאות ישנות בספרי הרמב"ם פ"ח מהל' ברכות דלא יצא, אבל דעת הכסף משנה שם וכן כמה מן הראשונים גרסי בלשון הרמב"ם יצא, ולפי זה דברי הרמב"ם סתראי נינהו.

ב. והנה בפני יהושע ברכות שם כתב דלהרמב"ם ספוקי מספקא ליה אי נקטינן כסתמא דמתני' דילן או כדעת ת"ק משום דהלכה כרבים נגד היחיד, ומשו"ה פסק דיצא מספק והא דאינו קורא הוא נמי מחמת ספיקא, אבל לאו מדין ודאי.

ולכאורה נמצא לפי דבריו דהא דיצא ידי חובת הברכה הוא רק מספק, ולפי זה היה נראה לדידיה לא יתכן לומר דמי שמסופק על דבר אם ברכתו העץ או האדמה יברך מספק האדמה, כיון דאין זו הלכה מוכרעת דנפיק בהכי, ועדיף טפי לברך עליו שהכל דבהאי ברכה בודאי יצא מן הדין באופן מוחלט.

ומצאתי בס"ד בברכי יוסף כאן דמייתי הכי משמיה דהראשון לציון דבמקום ספק יברך שהכל ולא האדמה, וכתב הברכי יוסף דאיהו אזיל לשיטתו דאית ליה דהא דיצא על העץ בורא פרי האדמה היינו רק בדיעבד ולא לכתחילה, עיי"ש.

ובאמת בשו"ע או"ח סי' ר"ו ס"א מבואר להדיא דבמקום ספק יברך בורא פרי האדמה, והוא משום דרבינו הב"י אזיל לשיטתו דאית ליה דהר"מ נקט לדינא כדעת הירושלמי דאית ליה דדינא דמתני' לא תלי כלל בפלוגתא דרבי יהודה ותנא קמא, עיי"ש.

ונראה דלכאורה לדעת הירושלמי אין זה סותר כלל לומר דעיקר אילן לאו ארעא הוא, אלא האילן והמים המה מקור יניקת האילן ומכל מקום כיון דיוניק נמי קצת מן האדמה שפיר מצי לברוכי עליה פרי האדמה, וכעין זה הוא בצל"ח בברכות שם. ועיין עוד בארוכה בשו"ת שאגת אריה סי' כ"ג מה שכתב בזה וכן בפנים יפות כאן.

איתא בגמ' סוף מגילה דעזרא תיקן לישראל שיהיו קורין תוכחות קודם עצרת וקודם ראש השנה בכדי שתכלה שנה וקללותיה, ובתוס' שם מבואר דתקנו שיהא שבוע הפסקה ביניהם, עיי"ש.

[ואמרת בביאור דברי התוס' שהצריכו שבת הפסקה עפי"ד הזה"ק שמבואר בדבריו דכולהו ברכאן דלעילא ולתתא ביומא דשביעאה תליין לכן עבדינן הפסקה בין השבת שבה יש קללות לבין ראש השנה בכדי שהשבת שממנו יונק ראש השנה יהא כולו נקי מקללות לכן בעינן שבת הפסקה בינתיים].

א. והנה נתקשיתי טובא מהא דאיתא התם בגמ' דבני מערבא היו מסיימין את התורה בג' שנים וכן מובא ברמב"ם הל' קריאת התורה ובחינוך מצוה תר"ג וכיון שכן איך היה אפשר להסמיך את קריאת התוכחות לשבועות וראש השנה כיון שהקריאה היתה מסתיימת כל ג' שנים. ומצאתי שכן הקשה במהר"ץ חיות שם במגילה.

ב. ונראה לענ"ד לחדש דבאמת מחמת תקנת עזרא היו מפסיקים מן סדר הקריאה שבהמשך השנה והיו קוראים בחוקותי לפני שבועות וכי תבוא לפני ראש השנה, ואין הכוונה בתקנת עזרא לעשות ולסדר את סדר הקריאה הקבועה שיצא באופן כזה, אלא דיחוב קריאה מחודש על פרשיות אלו בכדי לסיים את השנה וקללותיה, ודו"ק.

ג. ומצאתי ראיה אלימתא לדברינו בס"ד, דהנה איתא התם בגמ' דאין מחלקים בתוכחות, כיון שאין מברכים על הפורענות, והנה תמה הט"ז בס"י תכ"ח דהרי בזמן המשנה לא היו האמצעיים מברכים כלל על הקריאה, ורק הפותח והחותם בלבד.

וראיתי להביא בשם ספר גור אריה יהודה או"ח סי' ע"ג שכתב, דמדברי המסכת סופרים פ"ב מוכח דאף שלא היו מברכין לכל קריאה בפני עצמה, אבל על קריאת פרשת התוכחה בירכו ברכה באנפי נפשיה, עיי"ש.

והדבר מבואר באופן נפלא לפי דברינו, דחובת קריאת פרשה זו הוי חיובא באנפי נפשיה מבלי כל קשר לקריאה הרגילה, ולכן מברכים עליה ברכה בפני עצמה, כמו שפשוט שבפרשת זכור היו מברכין ברכה מיוחדת על קריאתה, ודו"ק היטב בס"ד. שו"ר מה שכתב בזה בפרי צדיק, פרשת תבא אות י"ג, עיי"ש"ה וזה כדברינו בס"ד. וכ"כ בשו"ת דבר יהושע ח"ב סי' נ"ז, והביא כן משו"ת מים רבים סי' ה', עיי"ש.

ד. ומצינו בשו"ת מחנה חיים או"ח ח"ג סי' ט"ז שהאריך בנידון מנהג בעיר מונקאטש לקרוא את פרשת התוכחה ללא הברכות לפני ולחריה, וכתב בתחילת דבריו להוכיח מדברי המדרש בפרשת ראה, דאף פרשת התוכחה צריכה ברכה ככל שאר הפרשיות, אך בהמשך מיישב המנהג ואדרבה לדבריו עדיף לנהוג כך מאשר לקרוא בלשון סתמי, יעמוד מי שירצה, עיי"ש. [ועיין מהרי"ל בהלכות קריה"ת וברמ"א ובביה"ל סי' קל"ט ובמקו"ח סי' קמ"ו].

ובסיום דבריו כתב המחנה חיים: "ואגב גררא דכירנא כאשר עבר הגאון ר' חיים דייטשמאן ז"ל והיה אצל אדמו"ר מרן החת"ס ז"ל ובא אדמו"ר ז"ל אליו במלון וסיפר הגאון ר' חיים שהברון אייבשיץ אשר נעשה בעל תשובה גמור עשה כזאת וכו', והיה הס"ת מונח על הבימה ולא רצה אף אחד לעלות, רק הברון הנ"ל עלה ואמר בקול רם: חטאתי, כי הנחתי את

אי' בראש השנה דף לד. דשאלו מלאכי השרת לפני הקב"ה למה אין ישראל אומרים שירה בראש השנה, והשיבם דספרי חיים ומתים פתוחים ואין יאמרו שירה, והנה בערוך לנר שם כתב דכיון דאי' בחולין דף צא: דאין המלאכים אומרים שירה עד שישראל אומרים למטה לכן שאלו הם להקב"ה דאמאי אין בני ישראל אומרים שירה ועי"ז גם הם מתעכבים מלומר שירה, עכ"ד, והנה באמת מבואר להדיא בדברי התוס' בערכין דף י: דהתם נמי הובאה שאלת המלאכים מהקב"ה על אמירת השירה בראש השנה, וכתבו התוס' דמוכח משאילה זו דהמלאכים שפיר אמרו שירה ולכן תמהו על עם ישראל מדוע אין הם אומרים שירה בראש השנה, והוכיחו כדבריהם מהא דאמר רינן בראש השנה את הפייט ד"והחיות ישוררו וכרובים יפארו וכו", עכ"ד, הרי מבואר להדיא דהמלאכים אומרים שירה אף בראש השנה ודלא כדברי בעל ערוך לנר, וצ"ע. והדברים צריכים ביאור, דהרי מצינו לאידך גיסא גבי קריעת ים סוף דישאלו אמרו שירה ואילו המלאכים כשביקשו לומר שירה אמרו להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה, נמצא דבקריעת ים סוף היה איפכא מהכא בנידון דילן והדבר צריך טעם, ולענ"ד התשובה פשוטה בתכלית, דהתם ישראל נתחייבו לומר שירה מחמת הנס שאירע להם ולכן חל עליהם החיוב לומר שירה על הנס שאירע להם, וניצלו ממות לחיים, אבל המלאכים אין להם לומר שירה על נס זה שאינו נוגע להם אלא שרצו לומר מעצמם שירה על הנס שנעשה לבני ישראל, ועל זה אמרו דכיון שמעשי ידיו של הקב"ה נפגעו בנס זה אינו מן הראוי לומר על כך שירה למלאכים שאין להם כל תועלת ונס בדבר זה, אבל הכא לענין ראש השנה המלאכים רשאים לומר שירה על יום גדול וקדוש זה שהוא יום הכסא אבל אנו שאנחנו נתונים במיצר מחמת אימת הדין והספרים פתוחים אין אנחנו יכולים לומר שירה בזמן כזה.

אך באמת בער אני ולא אבין את דברי קדשם של רבותינו בעלי התוס', דהנה לכאורה איכא תרי אמירות שירה, שירה אחת היא השירה הקבועה שאומרים המלאכים ואומרים קדוש קדוש קדוש וכו', ובזה הוא דאמרו ז"ל בההיא דחולין דאחר אמירת בני ישראל שירה זו אומרים אף המלאכים להאי שירה, ועוד שירה היא שירה מיוחדת על מאורע מסויים, כגון על יו"ט דראש השנה, או על ענין של קריעת ים סוף. והנה זה פשוט וברור דבראש השנה אין המלאכים נמנעים מלומר את השירה הקב"ה עה של אמירת קדוש קדוש, ועל זה הוא דאמרין והחיות ישוררו, וכן והאופנים וחיות הקודש וכו', וזה הרי גם בני ישראל אומרים בראש השנה, וכאן הנידון הוא שיאמרו ישראל שירה מיוחדת על האי יומא דראש השנה, כאמירת הלל וכדומה, וזה לא מצינו כלל שמלאכי השרת אומרים שירה על ההתחדשות דאיכא בהאי יומא, וכמו כן נראה דבההיא שירה דקריעת ים סוף בודאי דאמרו המלאכים את השירה ד"קדוש קדוש" אלא שרצו המלאכים לומר שירה חדשה על הגאולה שנגאלו ישראל וכמו שישאלו שרו את השירה הזאת לה' על גאולתם ופדות נפשם ועל זה הוא דאמרו בגמ' דהשיבו להם שאין כעת הזמן המתאים לומר שירה על מאורע זה כיון דבהאי מאורע איכא טביעת מעשי ידיו של הקב"ה, ובזה הוי ניחא בפשיטות מה שתמה המהרש"א בח"א בערכין דכיון דאין לומר שירה בראש השנה א"כ אין אומרים ישראל את השירה דאז ישיר ותיריך דאין זה אמירת שירה אלא סיפור דברים שבני ישראל ומשה אמרו אז באותה שעה שירה זו, עכ"ד המהרש"א.

[והוסיף עוד המהרש"א שם דכע"ז כתבו התוס' נמי לענין אמירת החיות ישוררו דאין זה שירת ישראל אלא אומרים בתורת סיפור דברים שהמלאכים הם אומרים שירה, עכ"ד המהרש"א, ובאמת בתוס' קמן אין זכר לדברים אלו, אלא דהבין המהרש"א דכך צריך בעל כרחך לבאר לשיטתם, ודו"ק]. ולדברינו אין כל צורך להידיחק בזה דבדאי אמירת שירה על ניסא דקריעת ים סוף ליכא כל קפידא לאומרה אפילו בראש השנה ואין זה קשור כלל למה שספרי חיים ומתים פתוחים, וזה הוי סיבה רק לענין שלא לומר הלל מיוחד על האי יומא דראש השנה, דכיון דביום זה יש ספרים פתוחים לכן אין לומר שיר מיוחד על יום זה ודו"ק היטב בזה בס"ד.

פסקי הלכות

בעניני ארוסין ונישואין

1. בפעם הראשונה והאחרונה שכותבים את שמותיהם של החתן והכלה יוסיפו גם את שמות אבותיהם, אבל בשאר הפעמים כותבים רק את שמם בלבד (ט).
2. יוסיפו לשמן של החתן גם את היחוס, דהיינו, כהונה או לווי, בין אם כותבים גם את שמו של אבי החתן ובין אם כותבים רק את שם החתן בלבד, וכן אצל שם אבי הכלה יוסיפו את יחוסו. כשכותבים את שם האב נכתב היחוס לאחר שם האב, לדוגמא: אברהם בן יצחק הכהן, חיים בן דוד הלוי וכדומה (י).
3. יש לטייט את המקומות הריקים שנותרו לאחר מילוי כל הפרטים בכתובה (יא), בכדי למנוע חשש הוספה וזיוף.
4. יש שנוהגים לשייר תיבת "וקנינא" או חלק ממנה עד לאחר קבלת הקנין, אך אנו אין מקפידין בכך (יב).
5. אם אירע טעות בכתבת הכתובה וצריך למחוק את הטעות חובה לקיים את הטעות בתחתית השטר כהלכות קיום מחיקות ותלויות, וכמו כן אם הוסיפו בין השיטין או מחוץ לשיטין יש לקיים את ההוספות (יג), ועדיף לכתחילה לכתוב כתובה אחרת.
6. אחד מהעדים נותן סודר שלו לחתן לשם קבלת קנין על ההתחייבות הכתובה (יד).
7. אם אין לאחד מן העדים סודר או מטפחת יתן אחד מן הנוכחים את סודרו במתנה לעדים לצורך עריכת הקנינים (טו).

ט. כ"כ בשו"ת מהר"ם מינץ סי' ק"ט בהגהות שם.

י. ראה בסדר כתובה כהלכתה פרק ששי מסעיף יז ואילך.

יא. דעת הגרי"ש אלישיב שהובאה בסדר כתובה כהלכתה - מדור התשובות סי' ז' אות ג' דאסור לטייט את המקומות הריקים לאחר חתימת העדים. אמנם בשביבי אש שם חלק ראשון סי' טז נתבאר דיש מקום להקל בזה, עיי"ש.

יב. יעויין היטב בשביבי אש שם סי' ג מה שנתבאר בנידון זה.

יג. גם זה נתבאר שם היטב בפרק יב. ומיהו בשמות החתן או הכלה או בסכומי הכסף יש סוברים דאין מועיל בהם קיום מעיקר הדין.

יד. בגליון הבא פר' נצוי יובא הערה טז בטעמא דמילתא אמאי לא נהגו להשתמש בסודר של הכלה עצמה, עיי"ש מה שהבאנו בזה מדברי רבותינו הראשונים.

טו. עייין שם בשביבי אש סי' ב, דנהי מעיקר הדין שפיר מהני אפילו נתינת אחרים, מ"מ לשון השטר "וקנינא מיניה" מורה על נתינת העדים.

ברכת מוזל טוב לידידינו הנכבדים
הרה"ג יוסף מרדכי סלמון שליט"א
חבר הבר"צ ורב דקהילת סערט ויוניץ ב"ב
לרגל הולדת הנכד שיח"ל למול"ט
הרה"ג יצחק חיימוביץ שליט"א
חבר הבר"צ ורי"כ להוראה דחסידי ויוניץ אשדוד
לרגל שמחת נישואי הבת למול"ט
יה"ר שיזכו לראות נחת דקדושה מכל יוצ"ח

ברכת מוזל טוב לידידינו הנכבדים
הרה"ג מרדכי צבי זילבער שליט"א
חבר הבר"צ ומרביני דקהילת טשענאביל ב"ב
לרגל שמחת נישואי הבן למול"ט
הרה"ג גיורא ברנר שליט"א
חבר הבר"צ וחבר ועדת הרבנים רחובות
לרגל שמחת הולדת הבן שיח"ל למול"ט
יה"ר שיזכו לראות נחת דקדושה מכל יוצ"ח

לתרומות והנצחות ניתן לפנות
לטל': 058-3238947
או לדוא"ל: SHVIVIAASH@GMAIL.COM
לקבלת הגיליון מידי שבוע ניתן
לשלוח בקשה לדוא"ל
SHVIVIAASH@GMAIL.COM

בית הוראה שערי הוראה
זמני פתיחת בית הוראה בראשות הגאב"ד
בין השעות 9:00-14:00 9:30-14:30
בשאר שעות היממה יושבים חברי הבר"צ
מענה טלפוני 24 שעות ביממה: 03-6161616
בית הוראה לעניני רפואה
03-6148000 או 03-6161616 שלוחה 3

ניתן לשלוח שאלות
למרוך הגאב"ד שליט"א
בפקס: 0722-60-63-61
לקביעת תורים וקבלת קהל
03-6161616 שלוחה 4